

GAST: een stoere reeks met een rijk aanbod

Voor leerlingen uit beroepsgeïntereerde richtingen zijn theoretische vakken niet evident. Lezen en leren gaat moeizamer, de taal en de materie zijn complex. Zelfs als het gaat om 'uit het leven gegrepen' onderwerpen zoals wonen of omgaan met geld blijft het moeilijk. Voor deze leerlingen is er nood aan aangepast materiaal waarin 'al doende leren' centraal staat en waarin de nodige structuur en ondersteuning is voorzien. Voor hun leerkrachten is het niet altijd evident om dit probleem zelf op te vangen: bestaande teksten aanpassen, illustraties zoeken, uitdagende, maar toch strak geregisseerde werkvormen bedenken, voldoende differentiatie uitbouwen voor heterogene groepen. Deze ingrepen kosten tijd en moeite.

■■■ GAST: materiaal voor leerlingen in praktijkgerichte opleidingen

De reeks 'Gast' wil een antwoord bieden op bovenstaande situatie door kant-en-klare activiteiten te voorzien met een rijk aanbod voor leerkrachten én leerlingen. De reeks biedt telkens een leerkrachtengedeelte met een volledige handleiding, een leerlinggedeelte met helder uitgeschreven opdrachten en bronnenmateriaal met informatie en visuele en andere ondersteuning.

Tot nu toe verschenen in deze reeks twee delen: 'De slimme verbruiker' voor de lagere jaren van het secundair onderwijs en 'Te huur' voor oudere leerlingen. Zoals de titels laten vermoeden, gaan deze delen respectievelijk over verstandig omgaan met geld en zelfstandig gaan wonen. Het materiaal is bedoeld voor Buso-leerlingen en gemaakt in samenwerking met Buso-leerkrachten. Het is echter zeker ruimer bruikbaar voor algemene vakken in beroepsgeïntereerde richtingen. Het thema 'te huur' kan ook deels worden ingezet in volwassenenopleidingen.

De titel 'Gast' is kort maar krachtig: de leerlingen worden rechtstreeks aangesproken en moeten zelf aan de slag mits de nodige begeleiding. De reeks steekt geen vingertje in de lucht, maar laat de leerlingen zelf ontdekken. Ze biedt hiervoor uitdagende activiteiten die werken aan de algemene ontplooiing en ontwikkeling van competenties voor de doelgroep.

■■■ De twee thema's in een notendop

● De slimme verbruiker

Verstandig met geld omgaan is geen sinecure. We worden langs alle kanten uitgedaagd om te consumeren. Voor jongeren is het al helemaal moeilijk om wijs te kiezen. De druk van de peer group kan groot zijn.

In 'De slimme verbruiker' worden de leerlingen uitgedaagd om op hun niveau na te denken over hun gedrag als consument. *Zijn dure merken echt beter dan witte producten? Kan je niet creatief zijn met minder uitgaven? Laten kopers zich echt door reclame beïnvloeden?*

Om de lessenreeks in te zetten, leest de leerkracht een kort en eenvoudig artikel voor waarin eerder negatieve dingen staan over jongeren en hun koopgedrag. In het artikel komen een aantal stellingen naar voor, bijvoorbeeld: jongeren gaan voor toeters en bellen en niet voor kwaliteit of inhoud. De leerkracht polst bij de leerlingen naar reacties en kondigt aan dat hij de stellingen gaat aftoetsen bij de jongeren in de klas.

De eerste activiteit is een geblinddoekte smaaktest: de leerlingen proeven telkens twee producten van verschillende merken en prijsklassen, bijvoorbeeld de originele Leokoekjes en hun concurrenten Olékoeken van de Aldiketen.

Merk je het verschil? Zie je na de proef ook verschillen in verpakking en reclame en wat kan je hieruit opmaken?

Vervolgens worden de leerlingen onderworpen aan een kleine test parate kennis over prijzen van courante producten zoals brood of melk. Er wordt ook nagegaan of ze de eenheidsprijs van producten kunnen berekenen en in hoeverre ze de labels en etiketten van producten kunnen lezen. Het één en ander wordt in praktijk gebracht als de klas een gezond en niet al te duur tussendoortje moet kiezen voor op school. De klas trekt onder begeleiding op onderzoek uit in het warenhuis en kijkt ondertussen op basis van een vragenlijst kritisch naar de inrichting en de presentatie van de waren.

Worden er bepaalde verkoopstechnieken gebruikt en tuimelen de klanten in de val?

Na het bezoek lezen de leerlingen in groepjes stukken uit een vereenvoudigd artikel over dit onderwerp en vergelijken ze hun eigen conclusies met deze van de auteur.

De volgende activiteiten behandelen de grotere uitgaven die typisch zijn voor jongeren: gsm en kleding. De leerlingen krijgen productinformatie over verschillende gsm's en moeten op basis hiervan een keuze maken.

Laat je je verleiden door snufjes of stel je je kritisch op? Moet kleding duur zijn om cool te zijn? Of kan je met een beperkt budget er toch bijlopen zoals Paris Hilton of Robert Pattinson – als je dat zou willen?

Tenslotte neemt de klas reclame onder de loep. Jongeren kijken kritisch naar een aantal reclamebeelden en proberen te achterhalen met welke mechanismen de reclamejongens potentiële klanten proberen te verleiden. En waarom niet de vijand met eigen wapens verslaan en zelf reclame gebruiken om een doel te bereiken? Reclame kan immers ook leuk zijn en goed gemaakt; Belgen krijgen er trouwens meer en meer prijzen voor in het buitenland.

Als laatste overkoepelende opdracht bedenken de jongeren dan ook zelf een campagne om van andere jongeren slimmere verbruikers te maken. Daarbij kunnen ze alle inzichten toepassen die ze doorheen het hoofdstuk hebben opgedaan én hun creativiteit botvieren.

● Te huur

Dit thema is bedoeld voor jongeren die binnenkort op eigen benen moeten gaan staan. Huren is duur, dus ze zullen goed moeten afwegen wat ze willen en wat ook echt kan. Kwetsbare groepen worden al te gemakkelijk in de luren gelegd: gebreken van huizen zijn niet meteen duidelijk, contracten bevatten allerlei extra clausules en de rechten van de huurder worden maar al te vaak geschonden. Daarom is het heel belangrijk dat ook leerlingen die niet geneigd zijn om alle kleine lettertjes te lezen enkele basisprincipes van huren meekrijgen of tenminste weten waar ze terecht kunnen.

Bij de start van dit thema gaat de leerkracht met de jongeren op onderzoek in de buurt.

Welke huizen staan er te huur? Wat hebben de immokantoren in de aanbieding? Is er een huurbond in de buurt; is er een Jac waar je vragen over wonen kan stellen?

Op basis van deze verkennende wandeling wordt een woordweb gemaakt rond het thema wonen. De leerlingen leggen ook een woondossier aan dat ze tijdens de activiteiten van het thema bijhouden en aanvullen. Hierin komt allerlei informatie die hopelijk van pas komt als de jongeren in de nabije toekomst op eigen benen gaan staan.

In eerste instantie mogen de jongeren even fantaseren en hun droomhuis beschrijven.

Wil je een strakke loft of een kasteel met allerlei tierlantijntjes?

Hierover praten helpt de stap te zetten naar een meer realistische inslag.

Welke woning heb je echt nodig en wat kan je aan met je budget?

In een volgende activiteit vullen de leerlingen de gegevens van een checklist in. *In welke gemeente ga je wonen? Hoeveel ruimte heb je nodig? Hoeveel kan je van je loon aan huur besteden?*

Al deze informatie in kaart brengen helpt om in een volgende activiteit de meest geschikte woning te zoeken. Dit gebeurt via verschillende kanalen: kranten, maar ook websites. De leerlingen zoeken niet alleen een huis voor zichzelf, maar ook voor vier fictieve personages waarvan er een ingevulde checklist voorhanden is. Zo komen verschillende herkenbare, maar soms delicate situaties aan bod van jongeren met verschillende noden en budgetten.

Na de selectie van mogelijke woningen moeten de huurders een kijkje gaan nemen. Dat moet wel met een kritisch oog gebeuren. Daarom kijken de leerlingen naar een grappig filmpje waarin een huis te huur wordt getoond en moeten ze vragen beantwoorden.

Welke min- en pluspunten heeft het huis? Zijn alle voorzieningen er? Heeft het huis verborgen verbreken?

Vervolgens kan er worden verhuisd. Belangrijk is wel om allerlei papieren in orde te brengen. De leerlingen denken na wat er in dit kader allemaal dient te gebeuren. Ze stellen ook een lijst op met nuttige adressen die ze in het nieuwe huurhuis op een opvallende plek kunnen ophangen.

In een volgende activiteit worden de leerlingen op hun niveau ingewijd in de huurwetten en -plichten. Ze krijgen hiervoor vier folders met vereenvoudigde informatie over huren: weetjes over het huurcontract, rechten en plichten van de huurder en verhuurder, financiële hulp bij het huren en relevante diensten en organisaties. Deze folders worden verdeeld over leesgroepjes en de leerlingen halen er met hulp de belangrijkste informatie uit. Daarna krijgen ze een aantal cases voorgelegd, bijvoorbeeld over een huurbaas die de waarborg niet wil teruggeven of een huurder die zijn contract wil opzeggen. Op basis van de folders moeten de leerlingen het juiste antwoord vinden of op zijn minst weten bij welke organisatie ze terecht kunnen.

Verder komen in dit thema ook enkel heel andere, maar daarom niet minder belangrijke aspecten aan bod. Vaak gaan jongeren niet alleen wonen, maar samenwonen. Dat is niet evident. Daarom proberen de leerlingen te zoeken naar taakverdelingen en naar manieren om het sociale leven in een buurt of huis te stimuleren. Op een ludieke manier proberen ze gekke situaties op te lossen over dieren die buurtbewoners het leven zuur maken. Eigenlijk zijn ze op dat moment bezig om creatieve oplossingen te zoeken in plaats van lichamelijk of verbaal geweld te gebruiken.

Ten slotte is er een niet te verwaarlozen praktische kant.

Hoe richt je je woning in met een beperkt budget en hoe knap je enkele eenvoudige klusjes op?

Op basis van filmpjes leren ze stap-voor-stap courante karweitjes zoals gordijnen ophangen of een kastje in elkaar timmeren.

Ter afronding van dit thema is er een groot Monopoly-achtig eindspel ingesloten dat de opgedane informatie nog eens op ludieke manier helpt herhalen. De leerlingen moeten een gepaste woning huren die ze met een eigen inkomen moeten inrichten en onderhouden. Daarbij kunnen hen zowel goede als slechte

dingen overkomen en natuurlijk moeten ze ook netelige vragen oplossen waarvan de oplossing ergens in het thema terug te vinden is.

■ ■ ■ **Wat is kenmerkend voor dit materiaal?**

De reeks 'Gast' wil kwaliteitsvolle activiteiten bieden door aan een aantal zelf opgelegde criteria te voldoen.

- **functionaliteit:** Deze leerlingen moeten het geleerde vooral kunnen toepassen in de realiteit. Daarom moeten de situaties die aan bod komen voor hen inleefbaar en herkenbaar zijn, bijvoorbeeld: shoppen in een warenhuis, een gsm aankopen, onder begeleiding een budget voor wonen berekenen, alledaagse klusjes plannen. We proberen ook aan te sluiten bij de leefwereld en interesses van de jongeren, bijvoorbeeld door hen zelfgekozen reclame te laten beoordelen of een goedkope modieuze outfit te laten samenstellen. Of door rekening te houden met hun persoonlijke situatie met betrekking tot wonen en hen afspraken te laten maken voor samenleven met andere jongeren.
- **zelfredzaamheid bevorderen:** Eerder dan zelf aan te komen met een regel, bijvoorbeeld: 'Koop goedkope producten, die zijn ook goed', proberen we de leerlingen dit principe zelf te laten ontdekken. Dat betekent dat we hen stapje voor stapje loslaten, bijvoorbeeld om zelf te gaan winkelen of om zelf op eigen benen te leren staan. Dit zijn immers dingen die ze in de nabije toekomst zullen moeten kunnen zonder voortdurende hulp. Het mag dan al te hoog gegrepen zijn om de ingewikkelde woonwetgeving aan te leren, maar de drempel verlagen om naar de juiste organisaties te stappen, is al een heel belangrijke stap. Uiteraard moet zelfredzaamheid geleidelijk worden aangebracht mét de nodige begeleiding en structuur.
- **structuur bieden:** De leerlingen worden geholpen om alle informatie over het thema gestructureerd te verwerven en op te slaan. De opdrachten bouwen telkens verder op elkaar. Elke opdracht heeft eenzelfde basisstramien met een inleidende activiteit waarin de activiteit wordt gekaderd en de voorkennis wordt aangebracht, een kern met heldere instructies en een afsluitend, synthetiserend moment. De leerlingen krijgen werkbladen met goed gestructureerde vragen en opdrachten. Voor deze leerlingen zijn open vragen genre 'Waar moet je allemaal aan denken als je gaat huren?' immers te vaag. Ze leren lijstjes maken, stappenplannen opstellen en categoriseren.
- **ondersteuning bieden:** Vaak hebben deze leerlingen nog veel ondersteuning nodig. Het kan dan gaan om een mondelinge hint van de leerkracht, om een tussenstapje in een oefening of om een extra afbeelding of voorbeeld. Zowel in de activiteiten zelf, als in het bronnenmateriaal wordt deze ondersteuning standaard ingebouwd. Elke activiteit bevat voorbeelden van mogelijke interacties van de leerkracht waarmee hij de leerling met moeilijkheden kan verder op weg helpen. Bijvoorbeeld gerichte vragen of hints. In het bronnenmateriaal vindt de leerkracht extra informatie, bijvoorbeeld bijkomende visuele ondersteuning.
- **differentiatie inhouden:** Een groep leerlingen kan heel heterogeen zijn. Dat kan een pluspunt zijn en door de leerkracht als verrijking worden aangegrepen. Elke leerling wordt aangesproken om zijn talenten in te zetten en met zijn mogelijkheden een oplossing te vinden. Zo'n aanpak

vraagt wel extra werk: een activiteit aanpassen of de taakverdeling anders organiseren, voor bepaalde leerlingen een extra hulpvraag voorzien, meer ondersteuning bieden. Om hieraan tegemoet te komen bevatten de activiteiten telkens differentiatietips, zowel voor sterkere als voor zwakkere leerders. Bijvoorbeeld door aan te geven welke stukjes tekst geschikt zijn voor zwakkere lezers of door een extra criterium aan te geven.

- **samenhangende activiteiten met een rode draad doorheen het thema:** De activiteiten van de thema's werken met een rode draad en/of aan een eindproduct. Voor 'de slimme verbruiker' is dit het artikel met de stellingen en voor 'Te huur' het woondossier. Zo wordt het voor de leerlingen makkelijker om rond het thema samenhangende kennis op te bouwen. Voor deze leerlingen is zo'n kenniskader erg belangrijk.
- **een vleugje humor en fantasie:** Enkel functioneel is ook maar saai. We doorbreken het stramien op tijd en stond met een beetje humor en fantasie. Bijvoorbeeld met zotte reclame of door de leerlingen knotsgekke situaties voor te leggen waaruit burenruzies kunnen ontstaan.

In Gast worden principes als met interactieve werkvormen aan de slag gaan of breed evalueren in de praktijk gebracht. De bijlagen bevatten hiervoor ook concrete hulpmiddelen zoals evaluatiefiches.

Het materiaal werkt aan de geïntegreerde ontwikkelingsdoelen algemene en sociale vorming die voor opleidingsvorm 3 werden vastgelegd. Elke activiteit vermeldt welke doelen aan bod komen. Overkoepelende en belangrijke domeinen zoals sociaal-emotionele vaardigheden, leren leren en communicatieve vaardigheden komen in alle activiteiten aan bod. Daarnaast heeft elk thema zijn specifieke focus. Voor 'De slimme verbruiker' is dat rekenvaardigheden en omgaan met media. Te huur werkt vooral aan burgerzin.

Opleidingen die met competentieprofielen werken, zullen hiervan ook elementen terugvinden in de thema's.

Tenslotte is het mooi meegenomen dat Gast volledig gratis downloadbaar is op <http://www.cteno.be/gast/>. Vooral het thema 'Te huur' biedt naast de activiteiten ook een schat aan informatie: foto's, filmpjes, nuttige lijstjes, tien geboden voor het huren, vereenvoudigde maar accurate informatie in bevattelijke folders over wonen, voorbeelden van documenten en brieven in verband met huren, een huurwoordenboek, ...

Het zou mooi zijn om reacties van gebruikers te ontvangen en te verwerken. Laat ons dus zeker weten hoe jullie het werken met het materiaal hebben ervaren!